

'Ik ben bang dat de overheid alles overneemt'

Caroline Ven, de CEO van het ondernemersplatform VKW, vindt dat de politiek genoeg aan kapitalismebashing heeft gedaan. In haar boek 'Duurzame economie' geeft ze flink wat tegengas.

INTERVIEW
DAAN BALLEGEER
WILRIJK

Een collega-journalist omschreef haar ooit als de 'Madame Nuance' van de werkgeversorganisaties. Caroline Ven (41) kan erom lachen. 'Maar het moet wat mij betreft niet de titel van uw artikel worden.' De topvrouw van het ondernemersplatform VKW hoeft zich geen zorgen te maken. In haar nieuwe boek, met de wat duffe titel 'Duurzame economie', schuwt ze de forsere stellingnames niet. Vol overtuiging, maar ook - noblesse oblige - met de nodige nuances neemt ze de verdediging van het kapitalisme op zich.

Broodnodig, vindt Ven, want het kapitalisme zit door de crisis zwaar in de verdrukking. En dat leidt tot de verkeerde oplossingen. 'De les die onze overheid uit de crisis heeft getrokken, is dat ze meer zelf in handen moet nemen. Dat is niet het juiste antwoord. Concurrentiebevorderende regels zijn goed, maar het is niet aan de regering om prijzen vast te leggen, ook niet die van energie. De Leviathan ruikt op. Ik vrees echt dat de overheid op de duur alles zal willen overnemen.'

Het kapitalisme en de democratie gaan nochtans hand in hand, benadrukt de economie. 'Laat de overheid vooral de doelstellingen bepalen, maar niet vastleggen hoe we die moeten bereiken. Denk aan een lagere CO₂-uitstoot voor auto's. Door normen op te leggen kan de overheid perfect bereiken dat er innovaties en verbeteringen komen. Maar ze moet niet volop inzetten op elektrische auto's, alsof dat hét antwoord is. Wie zegt dat? Misschien is er wel iets veel beters waar u en ik nu nog niet aan denken. Ik had tien jaar geleden ook niet kunnen denken dat mensen hun auto in de stad zouden laten staan om met Villo's of bakfietsen rond te rijden.'

Liberales inkt

Doet de overheid dan te veel? 'De Belgen hebben duidelijk een voorkeur voor een grote overheid, in tegenstelling tot de Amerikanen', stelt Ven vast. 'We hebben goed onderwijs, een kwalitatieve gezondheidszorg en een solidariteitsmechanisme waar ik grote deels achter sta. Maar er gaan veel te veel middelen naar een te brede groep van mensen die dat geld niet nodig hebben. We missen focus en selectiviteit in het beleid. Wie dat durft te zeggen wordt al snel weggezet als iemand die de rol van de overheid wil afbouwen, terwijl het dat nou net niet is. De overheid moet gewoon efficiënter werken, en meer verantwoording afleggen.'

Ven mag dan wel een christendemocratische stempel hebben - ze was tussen 2008 en 2010 kabinetschef van de premiers Yves Leterme en Herman Van Rompuy - maar dan toch één gedoopt in heel wat liberale inkt. 'Deze regering neemt de individuele

verantwoordelijkheid helemaal weg', foert ze. 'We moeten de mensen opnieuw het geloof in eigen kunnen bieden.'

Dat betekent ook dat wie die handschoen opneemt, daar beter van mag worden, stelt de VKW-topvrouw. 'Ik kan mij enorm druk maken over het toplonendebat en de zogenaamde 'sterk stijgende inkomensongelijkheid'. Wel, dat mij eens iemand met cijfers aantoonde dat de ongelijkheid in België toeneemt. Want ik zie het niet, hoor. Wij hebben in internationaal opzicht overigens een enorm kleine inkomensongelijkheid.'

Ven verwijst naar een studie van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). Die berekende twee jaar geleden dat de inkomensongelijkheid in België tussen 1985 en 2008 niet is toegenomen. De armste 10 procent van de bevolking zette in die periode zelfs een inhaalbeweging in. Hun gemiddeld beschikbaar inkomen steeg jaarlijks, gecorrigeerd voor inflatie, met gemiddeld 1,7 procent, tegenover 1,1 procent voor de volledige bevolking.

Ongelijkheid is niet eens een slechte zaak. 'Je hebt een zekere mate van inkomensongelijkheid nodig om het beste uit mensen te halen, om hen te belonen voor hun harde werk. Als je dat niet aanvaardt, neem je bij hen de goesting weg om het verschil te maken. En dat gaat ten koste van onze welvaart.'

Dat gevaar is volgens Ven reëel. 'Meer verdienen dan de rest mag blijkaar niet meer. We zijn dicht bij het punt gekomen dat een grote groep van hardwerkende mensen geen zin meer heeft in solidariteit. Ze dragen veel bij aan een systeem waar ze zelf wei-

BIO CAROLINE VEN

Studeerde toegepaste economische wetenschappen aan Ufsia in Antwerpen.

Begon haar loopbaan in 1993 bij de studiedienst van Kredietbank (later KBC).

Ging in 1999 aan de slag bij het Verbond van Belgische Ondernemingen (VBO), waar ze het tot directeur van het economisch departement schopte.

Werd in 2007 directeur van de denktank VKW Metena en bleef dat tot april 2008.

Was vervolgens tot eind 2010 kabinetschef sociaal-economisch beleid van de CD&V-premiers Yves Leterme en Herman Van Rompuy.

Is sinds 1 januari 2011 CEO van het ondernemersplatform VKW en de denktank VKW Metena.

Caroline Ven: 'Je hebt een zekere mate van inkomensongelijkheid nodig om het beste uit mensen te halen.' © DRIES LUYTEN

nig van terugkrijgen. We moeten daar als samenleving mee oppassen.'

Maar daar stopt de golf van toenemende overheidsinmenging niet. Ven kijkt met lede ogen naar de verregaande regelgeving. 'Onze normen en waarden gaan verloren. Neem nu het schelden op elkaar. Als een allochtone man in Brussel een vrouw naroopt, dan wordt daarvoor een GAS-boete ingevoerd. Maar waar eindigt dat? Op de duur is iets toegelaten zolang het niet expliciet verboden is door een regel.'

Verontwaardiging

Die toenemende juridisering lijkt ook achterpoortjes te creëren waarlangs boosdoeners kunnen ontsnappen. De publieke verontwaardiging over de uitwassen van de financiële crisis viert nog altijd hoogtij. Geen van de voormalige bankbazen die hun instelling naar de afgrond reden, zit achter de tralies. Maurice Lippens verklaart doodleuk niets van bankieren te kennen en de dikbetaalde Jean-Paul Votron zegt maar te hebben uitgevoerd wat zijn voorzitter hem opdroeg. Axel Miller kon na zijn defenestratie bij Dexia gewoon aan de slag bij een andere bank.

Kan een kapitalisme dat zoveel verontwaardiging negeert, overleven? 'Kijk, ik ben daar ook verontwaardigd over. Leiderschap betekent ook dat je fouten kan erkennen. Maar vergeet niet dat de fouten veel verder gaan dan individuele beslissingen. Er is een gedeelde verantwoordelijkheid. De druk op financiële instellingen om hun rendement te verhogen, en dus steeds grotere risico's te nemen, kwam uit verschillende hoeken. De aandeelhouders wilden jaar na jaar superdividenden, de spaarders wilden de hoogste rente, de toezichhouders deden hun werk niet goed,... Hoever ga je daar ook in? De crisis is begonnen op de Amerikaanse hypotheekmarkt, mede veroorzaakt door de Federal Reserve, die de rente te lang te laag hield. Moeten ook die centraal bankiers dan boeten?'

We zijn dicht bij het punt gekomen dat een grote groep van hardwerkende mensen geen zin meer heeft in solidariteit.

We mogen het kapitalistisch kind niet met het badwater weggooien, beklemtoont Ven keer op keer. Het probleem is dat er te veel kortetermijndenken is, en dat moet veranderen. 'We weten al dertig jaar dat de vergrijzing op ons afkomt, en toch we hebben dat niet aangepakt. Dat is immobilisme tot en met. Want wie in die pot begint te roeren, zou wel eens een kleiner pensioen kunnen hebben. En dus gebeurt er amper iets.'

De stap naar het vastgelopen sociaal overleg is snel gezet. 'Werken draait niet enkel om geld verdienen, maar ook om zich goed voelen, zich kunnen ontplooiën, creatief zijn,... En toch richt het sociaal overleg zich niet op die doelstellingen, maar bijna exclusief op loonsverhogingen. Als die er niet kunnen komen, dan kan er geen sprake zijn van een interprofessioneel akkoord. Maar een hoger loon is toch niet de essentie van waarom iemand gaat werken? Het is er zeker een onderdeel van, maar er is toch veel meer?'

Ven ziet een duidelijke rol weggelegd voor het VKW, dat zich niet als een belangenbehartiger opwerpt, maar wel als een nichespeler voor bedrijven die op de lange, duurzame termijn willen denken. Toch is de nood ruimer. Het maatschappelijk DNA moet veranderen. 'We slagen er nog niet genoeg in om het langetermijndenken te versluisen in onze dagelijkse beslissingen.

Dat geldt voor zowel ondernemers, aandeelhouders en consumenten. Net zoals men over een democratie wel eens zegt dat we de politici krijgen die we verdienen, geven we ook de economie vorm door ons eigen gedrag.'

Dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Want het kapitalisme overstijgt onze eigen democratie. Niet alle landen zijn even geïnteresseerd in duurzame economie, of in het aanpakken van wereldwijde problemen. Denk maar aan de uitstoot van broeikasgasen, waarbij grote vervuilers als de VS en China weigeren om in een klimaatverdrag mee te stappen. 'Dat is de grote moeilijkheid', geeft Ven toe. 'Wij zullen de sociale en milieunormen niet elders in de wereld kunnen opleggen. En als je met heffingen begint, komt er misschien een nieuwe handelsoorlog. Maar we kunnen de mensen hier wel sensibiliseren, hen ervan overtuigen dat ze zelf ook het verschil kunnen maken. Zorgen dat als ze een spotgoedkope jeansbroek kopen, ze er ook bij stil staan dat die ergens gemaakt wordt, en in welke omstandigheden. Individueel koopgedrag is machtig als er maar genoeg gelijkgestemde zielen zijn.'

Vooruitgangdenken, daar komt het op neer. Geloven dat we het zelf beter kunnen maken. Vooruit, dat betekent ook weg van deze crisis die ons nu al jaren gijzelt. Zullen we er over twintig jaar op terugkijken als een omslagpunt, of als iets dat ons even van onze melk heeft gebracht, maar niets ten gronde heeft veranderd? 'Ik vrees het laatste', zucht Ven. 'Maar met dit boek streef ik naar het eerste.'

Caroline Ven
- **Duurzame economie** -
2013, Leuven,
Davidsfonds, 128 blz.